Anexa nr. 2 la ordinul ministrului educației naționale și cercetării științifice nr. 3393 / 28.02.2017 MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINŢIFICE

Programa școlară pentru disciplina

ISTORIE
Clasele a V-a – a VIII-a

Notă de prezentare

Disciplina *Istorie* face parte din cadrul disciplinelor obligatorii care definesc elementele centrale ale formării elevilor pe parcursul ciclului gimnazial.

Conform planului-cadru pentru învăţământul gimnazial, aprobat prin OMENCS nr. 3590/2016, *Istoria* se predă ca disciplină de trunchi comun, cu o alocare de o oră/săptămână la clasele a VI-a şi a VII-a şi două ore/săptămână la clasele a V-a şi a VIII-a.

Finalitățile disciplinei *Istorie* în gimnaziu se subsumează idealului educațional, așa cum este el definit în Legea 1/2011. În ciclul gimnazial Istoria își asumă:

- dezvoltarea unor elemente legate de gândirea critică;
- dezvoltarea competențelor de lucru cu surse istorice și de informare și plasarea lor în context;
- formarea capacităţii de analiză şi evaluare a motivaţiilor acţiunii umane, de decelare a relaţiei dintre acţiunea umană şi valorile unei societăţi democratice;
- formarea unor mecanisme intelectuale care să prevină apariţia de stereotipii, să combată discriminarea şi xenofobia;
- să stimuleze asumarea multiculturalității şi a perspectivelor multiple;
- să ofere suport factologic celorlalte discipline din aria curriculară *Om şi societate* și să preia elemente legate de analiza instituţiilor, de evoluţia sistemelor politice, de problematica mai largă a cetăţeniei şi valorilor democratice.

Disciplina *Istorie* este gândită ca o disciplină care asigură un echilibru între aspecte legate de dezvoltarea dimensiunilor cognitive şi atitudinal-valorice ale elevilor de gimnaziu. În zona cognitivă, sunt câteva aspecte care trebuie subliniate: lucrul cu elemente abstracte (faptele istorice nu sunt direct accesibile, ci doar prin intermediul surselor istorice), dezvoltarea de modele interpretative, familiarizarea cu descrierea şi interpretarea faptelor şi proceselor istorice pornind de la sursele istorice, dezvoltarea capacităţilor analitice şi de gândire critică. La nivelul elementelor atitudinal-valorice, accentul este pus pe diversitate (culturală, socială, politică, de gen, etc.) şi pe acceptarea şi valorizarea pozitivă a acesteia. Diversitatea defineşte lumea contemporană, iar înţelegerea, acceptarea şi valorizarea diferenţelor sunt fundamentale pentru dobândirea competenţelor sociale şi de comunicare, cu un rol semnificativ în evoluţia ulterioară a elevilor. O parte din conţinuturile propuse răspund direct acestei zone de interes prin abordarea unor teme controversate şi sensibile, a unor teme legate de diversitatea culturală şi/sau religioasă, de conflictul de idei dintre democraţie şi totalitarism. Acestea sunt elemente menite să stimuleze gândirea critică, să valorifice orizontul de experienţe extra-şcolare ale elevilor, dar şi să dezvolte o abordare pro-activă a unor teme actuale.

Structura programei scolare include următoarele elemente:

- Competente generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conţinuturi/studii de caz
- Sugestii metodologice

Competențele sunt ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dezvoltate prin învățare, care permit identificarea și rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în contexte particulare diverse.

Competențele generale sunt competențele dezvoltate prin studierea istoriei pe parcursul întregului ciclu de învățământ gimnazial.

Competențele specifice se formează pe parcursul unui an şcolar, sunt derivate din competențele generale şi reprezintă etape succesive în dobândirea acestora. Competențele specifice sunt însoțite de exemple de activități de învăţare, care constituie modalități de organizare a activității didactice în scopul realizării competențelor. Programa şcolară propune, cu caracter de exemplu, diferite tipuri de activități de învăţare, care integrează strategii didactice şi care valorifică experienţa concretă a elevului. În conformitate cu legislatia în vigoare, cadrul didactic are libertatea de a utiliza exemplele de activități de învăţare pe care le

propune programa şcolară, de a le completa sau de a le înlocui, astfel încât acestea să asigure un demers didactic adecvat situației concrete de la clasă şi particularităților colectivităților de elevi cu care lucrează. Se asigură, în acest fel, premisele aplicării contextualizate a programei şcolare şi proiectării unor parcursuri de învățare personalizate, pornind de la specificul dezvoltării elevilor.

Conţinuturile învăţării sunt organizate pe domenii şi reprezintă achiziţii de bază, mijloace informaţionale prin care se urmăreşte realizarea competenţelor.

Sugestiile metodologice au rolul de a orienta cadrul didactic în utilizarea programei școlare, oferind suport pentru proiectarea demersului didactic și pentru realizarea activităților de predare-învățare-evaluare, în concordanță cu specificul disciplinei și cu particularitățile de vârstă ale elevilor.

Competențe generale

- 1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor şi reprezentărilor de timp şi spaţiu
- 2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice
- 3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice şi a diversității socio-culturale
- 4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învăţării permanente

CLASA a V-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu

Clasa a V-a

1.1. Ordonarea pe criterii cronologice a faptelor/proceselor istorice

- plasarea unor evenimente/procese istorice pe axa cronologică
- realizarea unor frize cronologice
- utilizarea unităților folosite în măsurarea timpului

1.2. Identificarea diferențelor temporale dintre evenimente și procese istorice

- asocierea reperelor cronologice cu evenimente și procese istorice
- recunoasterea si/sau precizarea unor relatii cronologice în sursele istorice prezentate
- utilizarea reperelor cronologice în descrierea faptelor/proceselor istorice

1.3. Localizarea în timp și în spațiu a faptelor și/sau a proceselor istorice

- exerciții de lectură a hărților istorice
- plasarea pe hartă a unor evenimente și procese istorice
- completarea pe hartă a unor informații

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a V-a

2.1. Folosirea termenilor de specialitate în descrierea unui eveniment/proces istoric

- identificarea termenilor istorici în texte diferite
- elaborarea unor enunţuri simple/ texte utilizând termeni istorici
- completarea unor texte lacunare folosind termenii adecvați dintr-o listă dată

2.2. Relatarea unui eveniment/proces istoric, utilizând informații din surse istorice

- identificarea informațiilor oferite de surse cu privire la un fapt istoric
- descrierea unor surse referitoare la un fapt istoric, pe baza unui plan dat
- alcătuirea planului descrierii unui eveniment/ proces/ personaj istoric

2.3. Stabilirea de asemănări și deosebiri referitoare la evenimente/procese istorice, pe baza unor surse diferite

- descrierea unor surse istorice în vederea stabilirii asemănărilor şi deosebirilor pe baza unui plan dat
- compararea informatiilor provenite din surse istorice diferite
- realizarea unor texte despre fapte/procese/personaje istorice, pe baza unor surse diferite, subliniind asemănările şi deosebirile

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a V-a

3.1. Asumarea de roluri în grupuri de lucru

- utilizarea unor roluri specifice în activitatea de grup
- realizarea unor sarcini de lucru (documentare, redactare, prezentare etc.) în timpul participării la proiecte prin valorificarea experienței istorice pozitive
- folosirea jocului de rol pentru însușirea valorilor și comportamentelor cetățeniei democratice

3.2. Descrierea rolului unor personalități în desfășurarea evenimentelor istorice

- alcătuirea de biografii ale personalităților istorice studiate
- identificarea rolului unor personalități istorice, analizând surse diferite
- realizarea de produse finale (texte, imagini) despre personalitățile istorice şi valorile asumate de-a lungul timpului

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a V-a

4.1. Folosirea unor tehnici de învăţare în rezolvarea sarcinilor de lucru

- construirea de rebusuri pe o temă istorică utilizând mesaje vizuale
- alcătuirea planului unui proiect
- selectarea obiectelor necesare realizării unei expoziții tematice
- relatarea vizitei la un muzeu, bibliotecă, expoziție pornind de la un plan dat
- extragerea mesajelor dintr-o sursă istorică

4.2. Utilizarea resurselor multimedia în scopul învățării

- accesarea informațiilor oferite de Internet
- rezolvarea unor sarcini de lucru utilizând prezentări multimedia
- realizarea de prezentări, grafice, tabele, pentru sistematizarea cunoştinţelor învăţate folosind resurse multimedia

Conţinuturi clasa a V-a

Domenii de conţinut	Conţinuturi şi studii de caz
Alfabetul istoriei - reconstituirea trecutului	 Izvoare istorice Perceperea timpului şi a spaţiului; cronologia istoriei; periodizare; spaţiul istoric
2. Preistoria	 Primii oameni Revoluţia neolitică – viaţa oamenilor: sedentarizare, economie Inventarea metalurgiei – tehnologie şi consecinţe asupra vieţii oamenilor
3. Orientul Antic	 Mediul natural şi viaţa cotidiană: locuinţa, hrana, familia, aşezări (sat şi oraş), economia, practici sociale, credinţa
4. Civilizaţia greacă şi sinteza elenistică	 Mediul natural şi ocupaţiile grecilor Studiu de caz: Ceramica: între utilitate şi artă Adevăr şi legendă: legendele Olimpului; războiul troian Polis-ul – organizarea internă: Atena şi Sparta. Procesul de colonizare

Domenii de conţinut	Conţinuturi şi studii de caz
5. Lumea romană	 Fondarea Romei: istorie şi legendă Statul roman: războaie şi expansiune teritorială; decăderea Viaţa cotidiană în lumea romană: familia şi virtuţile romane; educaţia; jocurile Studii de caz: Oraşul şi monumentele publice (forul, apeductele, termele etc.) Colosseum şi gladiatorii Pompei Armata romană Zeii romanilor. Templele Creştinismul Romanizarea
6. Geto-dacii	 Geţii şi dacii. Rânduieli, obiceiuri, credinţe Burebista şi Decebal; războaiele daco-romane
7. Civilizaţia islamică	- Apariţia Islamului; credinţa musulmană; expansiunea militară şi culturală a Islamului
8. Europa medievală	 Formarea popoarelor europene. Etnogeneza românească Europa creştină în mileniul I Studii de caz: Creştinarea francilor. Carol cel Mare Imperiul Bizantin Viaţa cotidiană în Evul Mediu: familia, aşezările, alimentaţia, sărbătorile, economia şi tehnologia, credinţa şi biserica, proprietatea, libertatea şi dependenţa

CLASA a VI-a Competențe specifice şi exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VI-a

1.1. Localizarea în spațiu a lumii cunoscute în diferite perioade istorice

- examinarea spaţiilor istorice pe baza hărţilor
- compararea "lumii cunoscute" în diferite perioade istorice
- localizarea pe harta mută a spațiilor istorice pe măsura extinderii ariei de cunoaștere

1.2. Utilizarea coordonatelor temporale referitoare la faptele şi procesele istorice

- alcătuirea unor axe cronologice pe diverse domenii (social, cultural, economic, politic etc.)
- stabilirea unor reprezentări ale timpului în diferite epoci istorice
- redactarea de texte cu informații oferite de surse

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VI-a

2.1. Utilizarea adecvată a termenilor istorici/limbajului de specialitate în prezentarea unui fapt/proces istoric

- alcătuirea unui glosar de termeni specifici
- folosirea termenilor istorici cunoscuți în situații noi de comunicare
- realizarea unor texte folosind adecvat termenii istorici

2.2. Utilizarea gândirii critice în analiza surselor de informare

- analiza surselor scrise sau vizuale pe baza unor cerințe
- alcătuirea unor fișe de personaj istoric pe baza unor surse diverse
- compararea surselor istorice oficiale cu cele neoficiale

2.3. Identificarea elementelor de cauzalitate prezente în surse variate

- stabilirea elementelor de cauzalitate într-o sursă istorică
- descoperirea cauzelor unui eveniment prin analiza contextului istoric
- recunoașterea cauzelor unor evenimente istorice asemănătoare sau diferite

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VI-a

3.1. Utilizarea dialogului intercultural

- identificarea consecințelor interacțiunii culturale în evoluția comunităților umane
- analiza unor evenimente istorice prin utilizarea surselor care oferă perspective multiple
- identificarea valorilor comune ale religiilor pe baza surselor
- realizarea unui produs care ilustrează contribuţia diferitelor civilizaţii la dezvoltarea patrimoniului cultural comun

Clasa a VI-a

3.2. Asumarea cooperării în grupuri de învăţare

- îndeplinirea unor sarcini/roluri diferite în cadrul grupului de lucru
- alcătuirea unor jurnale cu impresii, sentimente și rezultate ale activității personale/de echipă
- realizarea de produse care să fie rezultatul dialogului și negocierii în cadrul unei echipe de lucru

3.3. Descrierea consecințelor deciziei și acțiunii umane

- alcătuirea unui portofoliu care prezintă urmările unui eveniment/ act decizional pentru evoluţia unor comunități umane
- completarea unor organizatori grafici, care să cuprindă decizii şi consecințe ale acțiunii umane pe baza resurselor multimedia
- exerciții de descriere a consecințelor acțiunii umane din spații și perioade istorice folosind surse variate

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VI-a

4.1. Utilizarea informațiilor cu ajutorul resurselor multimedia

- alcătuirea unor liste cu site-uri de Internet pentru temele istorice studiate
- alcătuirea unor postere/afișe cu informații selectate din surse Internet
- realizarea unor prezentări pe o temă istorică utilizând mijloace digitale

4.2. Asumarea critică a unui set de valori recunoscute social

- identificarea ideilor și valorilor umane într-o operă literară, artistică, istorică
- compararea ideilor și valorilor umane analizând două surse
- alcătuirea unor liste personale a valorilor umane cu motivarea alegerii

Conţinuturi clasa a VI-a

Domenii de conţinut	Conţinuturi şi studii de caz
1. Călători și călătorii – Europa și <i>Lumea Nouă</i>	 Călătoriile şi percepţia spaţiului în Evul Mediu; mijloace de transport Marile descoperiri ale europenilor: drumuri şi teritorii; consecinţe asupra vieţii oamenilor Studii de caz: • Lumea Nouă: cunoaştere, misionarism şi exploatare
2. Geneza spiritului modern	 Renaşterea: geneza spiritului modern, umanismul Studii de caz: Leonardo da Vinci şi Michelangelo Buonarroti Niccolo Machiavelli Giordano Bruno şi Galileo Galilei William Shakespeare Reforma. Contrareforma. Studii de caz: Barocul Absolutismul Studii de caz: Soliman Magnificul Ludovic al XIV-lea. Palatul de la Versailles Petru cel Mare
3. Spre o nouă societate	 Revoluţia Glorioasă Iluminismul – raţiune, drepturi, implicarea oamenilor în viaţa publică Studiu de caz: Montesquieu, J.J. Rousseau, Voltaire Viaţa cotidiană. Opinia publică în secolul al XVIII-lea Constituirea SUA. Declaraţia de Independenţă. Constituţia. Revoluţia franceză. De la supus la cetăţean Studiu de caz: Declaraţia drepturilor omului şi ale cetăţeanului Napoleon I şi răspândirea ideilor revoluţiei franceze în Europa Revoluţia industrială. Impactul în viaţa oamenilor
4. Secolul naţionalităţilor	 Statele moderne: revoluţie şi emancipare naţională Studii de caz: 1848 în Europa Românii şi modernitatea Formarea statelor naţionale în secolul al XIX-lea:Germania Epoca victoriană. La Belle Époque

CLASA a VII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VII-a

1.1. Utilizarea coordonatelor de timp şi spaţiu în prezentarea faptelor şi proceselor istorice

- prezentarea evolutiei unui anumit spațiu istoric în diverse situații de comunicare
- realizarea de tabele cronologice pentru a fi utilizate în prezentări tematice
- folosirea informaţiilor oferite de hărţi în examinarea/interpretarea unor evenimente şi procese istorice

1.2. Compararea faptelor/proceselor istorice din perspectivă temporală și spaţială

- recunoașterea modificărilor unui spațiu istoric în diferite perioade de timp
- localizarea spațiilor pe harta mută în diferite contexte istorice
- compararea dinamicii teritoriale a unor state raportată la diferite evenimente istorice

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VII-a

2.1. Folosirea surselor istorice în vederea descoperirii elementelor de continuitate şi schimbare în procesele istorice

- identificarea elementelor de continuitate în procese istorice asemănătoare pe baza surselor la prima vedere
- recunoaşterea elementelor de schimbare în evoluţia unor comunităţi umane pe baza surselor istorice
- compararea informaţiilor provenite din surse istorice diferite, în vederea stabilirii unor asemănări şi a unor deosebiri
- realizarea unor interviuri din care să rezulte evoluția unor aspecte de viață cotidiană

2.2. Explorarea surselor istorice prin utilizarea instrumentelor specifice gândirii critice

- interpretarea critică a informațiilor oferite de surse istorice
- dezbaterea unor cazuri reale care implică prejudecăți și stereotipii
- rezolvarea în echipă a unor situații-problemă pe baza surselor
- prezentarea relaţiilor de cauzalitate în evoluţia evenimentelor/proceselor istorice

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VII-a

3.1. Determinarea relaţiilor dintre personalităţile şi grupurile umane în desfăşurarea faptelor istorice

- realizarea unor proiecte de grup sau individuale despre relaţia dintre personalităţi şi grupurile umane
- elaborarea de afișe tematice: democrație, toleranță, cooperare, Holocaust, Gulag etc.
- realizarea unor dezbateri care să promoveze valorile și principiile democratice

3.2. Prezentarea unor elemente de continuitate şi schimbare în evoluţia sistemului de valori

- realizarea unor investigații din care să rezulte aspecte de viață cotidiană
- elaborarea unor jurnale care valorizează experienţa participării la activităţi legate de trecutul unui spaţiu istoric/al unei comunităţi umane: excursii tematice, vizite, comemorări, aniversări etc.
- realizarea de prezentări/proiecte care să promoveze anumite valori în funcție de realitățile locale
- alcătuirea unor proiecte pentru protejarea valorilor culturale din comunitate

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VII-a

4.1. Realizarea unor proiecte individuale sau de grup prin utilizarea resurselor multimedia

- realizarea unor dezbateri pornind de la vizionarea unor filme relevante pentru o tematică abordată
- folosirea motoarelor de căutare pentru a realiza un portofoliu de imagini, filme, fotografii, referitoare la teme specifice istoriei recente
- construirea unor mesaje publice pe o temă dată folosind resurse multimedia
- realizarea unor studii de caz plecând de la informațiile oferite de multimedia

4.2. Aplicarea unor tehnici de muncă intelectuală care valorizează cooperarea, disciplina și perseverenta

- realizarea în echipă a unei prezentări cu mijloace digitale pe o temă dată
- elaborarea de eseuri și texte folosind termeni specifici, resurse diferite
- utilizarea tehnologiilor de informare şi comunicare pentru obţinerea surselor necesare rezolvării unei situații-problemă
- stabilirea de sarcini care favorizează învăţarea prin cooperare

4.3. Folosirea perspectivelor multiple şi a capacităţilor de analiză critică pentru luarea deciziilor pe bază de argumente şi dovezi pertinente

- construirea şi folosirea de argumente plecând de la surse în analiza unui fapt/proces/personaj istoric
 - realizarea unor dezbateri asupra unor situaţii-problemă folosind informaţii din surse care prezintă puncte de vedere diferite
 - alcătuirea unui eseu pe baza unui plan de idei

Conţinuturi clasa a VII-a

Domenii de conţinut	Conţinuturi şi studii de caz
1. Lumea la sfârşitul secolului al XIX-lea şi începutul secolului al XX- lea	 Marile alianţe politico-militare în lume Primul Război Mondial. Evoluţia alianţelor. Fronturile de luptă Studii de caz: Revoluţia industrială şi războiul. Noul armament şi victimele lui Viaţa în tranşee şi frontul de acasă România şi Primul Război Mondial Tratatele de pace. Noua hartă a Europei
2. Perioada interbelică: o lume în schimbare	 Viaţa cotidiană: organizarea oraşelor, lumea rurală, invenţiile şi viaţa casnică, divertismentul, sănătatea oamenilor, cultura Studii de caz: Femeia în viaţa publică Cinematograful – artă şi industrie Crize economice Cetăţean şi stat în democraţie şi în totalitarism Studii de caz: Un model democratic - SUA Comunismul. Nazismul
3. Lumea în război	 Relaţiile internaţionale. Agresiunea statelor totalitare Al Doilea Război Mondial: alianţe militare şi fronturile de luptă (1939-1945), România şi Al Doilea Război Mondial, Conferinţa de pace Studii de caz: Noile mijloace de distrugere în masă Viaţa pe front şi în frontul de acasă Holocaustul
4. Lumea postbelică	 Reconstrucţie şi modele ale dezvoltării economice. Viaţa cotidiană – de la dramele războiului la prosperitate Studii de caz: Declaraţia Universală a Drepturilor Omului Protestul tinerei generaţii Democraţie versus comunism – modelele de organizare a statelor. Războiul Rece (1945 – 1991) Uniunea Europeană: principii de organizare şi funcţionare Lumea contemporană: o lume multipolară - globalizarea; noua diversitate culturală şi revoluţia informaţională

CLASA a VIII-a

Competențe specifice și exemple de activități de învățare

1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor despre timp și spațiu

Clasa a VIII-a

1.1. Utilizarea coordonatelor de timp şi spaţiu în rezolvarea unor situaţii-problemă

- precizarea timpului și a spațiului identificate în texte la prima vedere
- realizarea de portofolii individuale/pe echipe care să cuprindă materiale grupate pe coordonate de timp şi spaţiu, pentru rezolvarea unor situaţii-problemă
- exerciţii de localizare pe un suport cartografic dat şi descrierea unor elemente observabile (localități, monumente şi locuri de comemorare, locuri de bătălii etc.)
- completarea unor hărți tematice însoțite de legendă utilizând simboluri și culori

1.2 Analizarea faptelor istorice utilizând coordonate spaţio-temporale în contexte diferite

- exerciţii de analiză comparativă a faptelor istorice din perspectivă temporală şi spaţială în contexte diferite de comunicare
- realizarea unei investigații asupra unor fapte/ procese istorice, din perspective multiple selectate pe criterii cronologice și spațiale
- alcătuirea unor proiecte de grup care să prezinte tema "imaginii celuilalt" în diferite perioade istorice

2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice

Clasa a VIII-a

2.1. Prezentarea unei teme istorice prin valorificarea informaţiilor oferite de diverse surse

- realizarea de fișe de lectură după diverse surse scrise
- elaborarea de referate care să valorifice informații oferite de surse diverse
- alcătuirea unor repertorii de surse istorice pentru o anumită temă
- realizarea unui discurs pe o temă de istorie pe baza informatiilor oferite de surse

2.2.Argumentarea unei opinii referitoare la un fapt istoric prin utilizarea informaţiilor provenite din diferite surse

- elaborarea unor eseuri tematice argumentative referitoare la un fapt istoric, prin folosirea informaţiilor din diferite surse
- dezbateri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric
- exprimarea argumentată a unor opinii, puncte de vedere, convingeri referitoare la un fapt/proces/personaj istoric

3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale

Clasa a VIII-a

3.1. Valorificarea experiențelor istorice oferite de acțiunea personalităților/grupurilor în contexte istorice variate

- utilizarea instrumentelor de lucru/informare (exemplu: dicţionare, culegeri de documente, enciclopedii, media, memorii etc.) pentru emiterea de judecăţi de valoare asupra contribuţiei personalităţilor/grupurilor în istorie
- realizarea de prezentări care să valorifice experienţele istorice oferite de acţiunea personalităţilor/ grupurilor în contexte variate
- realizarea unor dezbateri pe probleme sensibile şi controversate

3.2. Realizarea de proiecte care promovează diversitatea socio-culturală

- realizarea de afișe tematice, benzi desenate etc. și valorificarea conținutului acestora prin activități de tip turul galeriei etc.
- utilizarea instrumentelor de lucru/informare pentru înregistrarea referinţelor bibliografice în vederea realizării unor referate
- realizarea de investigații în urma unor vizite tematice la diferite obiective de interes pentru înțelegerea diversității socio-culturale la nivel local, regional, național (lăcașe de cult, muzee etc.)
- realizarea de prezentări/portofolii individuale sau pe grupe care să conţină fotografii, mărturii etc. care să surprindă diversitatea socio-culturală la nivel local/regional/naţional
- alcătuirea unor proiecte pentru dezvoltarea comunității locale/naţionale valorificând diversitatea etnică, religioasă, culturală

4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente

Clasa a VIII-a

4.1. Realizarea unor investigaţii istorice prin utilizarea resurselor multimedia

- alcătuirea unei baze de date digitale (surse, fotografii, înregistrări video și audio) portofoliu digital
- realizarea planului unor investigaţii/cercetări prin constituirea unui grup de discuţii pe o reţea de socializare
- realizarea unor reportaje despre acţiuni sau persoane contemporane cu evenimente istorice folosind resurse multimedia

4.2.Iniţierea, dezvoltarea şi aplicarea de proiecte individuale şi de grup valorificând diverse experienţe istorice

- realizarea unor fise de lucru cu privire la activitatea de investigare a resurselor multimedia
- elaborarea unor proiecte de istorie familială/locală valorificând resursele oferite de istoria orală
- realizarea de activităţi cu tematică socială prin utilizarea metodelor nonformale (ex: "biblioteca vie", "teatru-forum", "cafeneaua publică")

4.3. Adaptarea perspectivelor transdisciplinare în abordarea unor probleme sensibile şi controversate în istorie şi în viaţa cotidiană

- organizarea unor dezbateri asupra unor situaţii sensibile care implică stereotipuri şi prejudecăţi folosind surse diverse
- elaborarea unor proiecte transdisciplinare cu privire la un eveniment/proces/personaj istoric folosind informații diverse
- realizarea unui afiş/poster cu privire la respectarea drepturilor omului
- alcătuirea unor proiecte individuale/ de grup care să prezinte tema "imaginii celuilalt"

Conţinuturi clasa a VIII-a

Domenii de conţinut	Conţinuturi şi studii de caz
1. Introducere	Spaţiul geografic natural Periodizarea istoriei românilor
2. Preistoria în spaţiul românesc	 Epoca pietrei Epoca metalelor Studii de caz: Culturile Cucuteni şi Hamangia Cultura Sărata Monteoru
3. Geto-dacii	 Izvoare istorice despre geto-daci: Herodot, Strabon, Cassius Dio Studiu de caz: Histria Burebista. Decebal; cucerirea Daciei de către romani Studii de caz: Sarmizegetusa Podul de la Drobeta, Columna lui Traian, Monumentul de la Adamclisi
4. Etnogeneza românească	 Dacia romană. Romanizare. Creştinism Aşezarea slavilor la sudul Dunării. Romanitatea orientală. Poporul român – popor romanic. Studiu de caz: Surse istorice despre români la sfârşitul mileniului I
5. Evul Mediu românesc	 Primele forme de organizare statală Statele medievale în spaţiul românesc: Transilvania, Ţara Românească, Moldova, Dobrogea Studiu de caz: Diversitate etnică şi confesională în spaţiul românesc Spaţiul românesc şi politica de cruciadă târzie de la Mircea cel Bătrân la Mihai Viteazul Studii de caz: Cetăţi medievale Biserica episcopală de la Curtea de Argeş
6. Modernitatea timpurie	 Constantin Brâncoveanu. Dimitrie Cantemir Iluminism şi reformism: Transilvania sub Habsburgi Secolul fanariot Studii de caz: Şcoala Ardeleană. Supplex Libellus Valachorum
7. Lumea românească până la jumătatea secolului al XIX-lea	 Românii între Orient şi Occident. Conservatorism şi modernizare Studii de caz: Tudor Vladimirescu Generaţia paşoptistă. Programe şi consecinţe ale revoluţiei Rromii - de la robie la emancipare

Domenii de conţinut	Conţinuturi şi studii de caz
8. România modernă	 Formarea statului român modern: domnia lui Alexandru Ioan Cuza; Regatul României – Carol I Studii de caz: Constituţia din 1866 Războiul de Independenţă Opţiuni politice în România modernă Cultura în spaţiul românesc
9. România secolelor XX-XXI	 România şi Primul Război Mondial. Marea Unire din 1918 România interbelică. Economie şi societate – lumea urbană şi lumea rurală Studii de caz: Oraşul: arhitectură modernă şi tradiţii rurale Minorităţile naţionale în România Constituţiile din perioada interbelică Idei politice în lumea românească interbelică Monarhia după Primul Război Mondial România în Al Doilea Război Mondial Studiu de caz: Holocaustul în România: evreii şi rromii România – stat comunist Studii de caz: Rezistenţa anticomunistă Viaţa cotidiană în perioada regimului comunist Manipulare şi propagandă. <i>Omul nou</i>. Consecinţe Epoca Nicolae Ceauşescu România în contextul Războiului Rece Regimul politic democratic din 1989 până azi Studiu de caz: Constituţia României din 1991 Integrarea euro-atlantică a României

Sugestii metodologice

Programele de istorie pentru gimnaziu contribuie la formarea elevilor în spiritul idealului educaţional formulat în Legea nr. 1/2011, precum şi la conturarea profilului de formare al absolventului de gimnaziu enunţat prin OMENCS 3590/05.04.2016.

Disciplina *Istorie* are ca ţinte educaţionale formarea şi dezvoltarea următoarelor elemente care fac parte din profilul de formare al absolventului de gimnaziu:

- operarea cu valori şi norme de conduită relevante pentru viaţa personală şi pentru interacţiunea cu ceilalţi;
- relaţionarea pozitivă cu ceilalţi în contexte şcolare şi extraşcolare, prin exercitarea unor drepturi si asumarea de responsabilităţi;
- manifestarea disponibilității pentru participare civică în condițiile respectării regulilor grupului şi valorizării diversității (etno-culturale, lingvistice, religioase etc.);
- evaluarea calităţilor personale în vederea autocunoaşterii, a orientării şcolare şi profesionale;
- identificarea unor parcursuri școlare și profesionale adecvate propriilor interese;
- aprecierea unor elemente definitorii ale contextului cultural local şi ale patrimoniului naţional şi universal;
- participarea la proiecte şi evenimente culturale organizate în contexte formale sau nonformale;

Proiectarea unei unități de învăţare are în vedere patru elemente care se asociază: competenţe specifice, activităţi de învăţare, conţinuturi, evaluare.

Competențele

Competenţa reprezintă un ansamblu structurat de cunoştinţe, abilităţi şi atitudini. Ea reprezintă un set de operaţii intelectuale care contribuie la asimilarea de noi cunoştinţe şi dispune de multiple posibilităţi de aplicabilitate sau de transfer în operarea cu diverse informaţii. **Competenţa** se referă la delimitarea operaţiilor intelectuale de tipul: capacitatea de a detecta, selecta, analiza şi sintetiza date, informaţii sau relaţii, capacitatea de a învăţa, de a acţiona sau de a judeca.

Competențele generale şi specifice elaborate pentru disciplina *Istorie* răspund direct elementelor care definesc profilul de formare al absolventului de gimnaziu, elemente ce au la bază competențele cheie stabilite la nivel european. Cu o singură excepție, competența de comunicare în limbi străine, toate competențele cheie sunt luate în considerare de către competențele generale formulate pentru disciplina *Istorie*.

Competențele generale și competențele specifice conțin mai multe cuvinte/sintagme-cheie care trebuie să se regăsească în gândirea/proiectarea oricărui demers pedagogic la disciplina *Istorie*: spaţiutimp, limbaj de specialitate, gândire critică și reflexivă, comportament civic raportat la valori general acceptate social, diversitate socio-culturală, autonomie, responsabilitate, instrumente intelectuale necesare dezvoltării și educaţiei permanente. În funcţie de aceste repere esenţiale pot fi selectate strategiile didactice adecvate nivelului de evoluţie și dezvoltare al copiilor (vârstă, context social-cultural, particularităţi ale grupului de elevi etc.) și se utilizează conţinuturile considerate relevante. Exemplele de activităţi de învăţare asociate competenţelor specifice reprezintă sugestii care pot fi preluate, dezvoltate, adaptate sau înlocuite de către profesor cu cele mai potrivite situaţii şi experienţe de învăţare care să conducă la atingerea ţintelor educaţionale propuse. Opţiunile, alegerile, deciziile sunt ale profesorului.

Continuturile

Conţinuturile sunt utilizate în activitatea de învăţare desfăşurată pentru formarea / consolidarea / dezvoltarea / exersarea unei competenţe specifice. O competenţă specifică poate fi formată / consolidată / dezvoltată / exersată prin diferite conţinuturi, în contextul în care competenţele specifice se formează pe parcursul unui an de studiu şi derivă din competenţele generale.

Din punctul de vedere al conţinuturilor, disciplina *Istorie* are în vedere următoarele elemente de structurare şi abordare a acestora:

- ordonarea şi selectarea conţinuturilor pentru gimnaziu sunt în acord cu dezvoltarea structurilor de gândire disciplinară a copiilor;
- selecția conținuturilor are în vedere experiențele cotidiene de cunoaștere ale copiilor, raportate la vârsta acestora în ciclul gimnazial (10/11 14/15 ani);

- conţinuturile propuse spre studiu solicită abordări transdisciplinare;
- ordonarea conţinuturilor are în vedere principiul cronologic;
- conţinuturile sunt grupate pe *domenii de conţinut*. Fiecare domeniu de conţinut poate să corespundă cu o unitate de învăţare;
- toate conţinuturile şi studiile de caz sunt obligatorii; studiile de caz reprezintă, în unele situaţii, aprofundări ale temelor/subiectelor de studiu sau, în alte situaţii, elemente de conţinut distincte;
- enunţarea conţinuturilor în programă nu reprezintă o succesiune obligatorie pentru proiectarea didactică; utilizarea conţinuturilor este determinată de logica demersului didactic individual şi de adecvarea la competenţele specifice vizate spre formare/dezvoltare;
- toate conţinuturile şi studiile de caz solicită abordări şi din perspectiva educaţiei civice;
- oferta de conţinuturi creează posibilitatea proiectării din perspectiva dezvoltării personale a elevilor: educaţia pentru valori, atitudini şi conduite adecvate social, dezvoltarea inteligenţei emoţionale;
- conţinuturile sunt deschise oricăror dezvoltări în funcţie de particularităţile grupului de elevi;
- oferă cadrelor didactice libertatea de a alege cele mai potrivite metode şi mijloace de abordare a competenţelor specifice şi a conţinuturilor;
- dimensiunea cantitativă a conţinuturilor are în vedere numărul de ore rezervate disciplinei *Istorie* pentru fiecare clasă în planul-cadru.

Conţinuturile propuse sunt grupate pe trei direcţii de studiu a *Istoriei* şi se parcurg în raport cu dezvoltarea copiilor şi evoluţia resurselor personale ale acestora:

- 1. Reconstituirea trecutului: timpul, spaţiul, sursele istoriei, elemente de metodologia istoriei;
- 2. Elemente de cultură și civilizație: familia, locuința, demografia, așezările, hrana, vestimentația, credința, bolile, practici sociale, ocupații, tehnologie și economie, educația, arta;
- 3. Relaţiile sociale (relaţiile de proprietate, libertatea, legea, organizarea societăţii) şi politica (statul).

Ponderea acestor domenii de cunoaștere pentru fiecare clasă este în acord cu principiile de structurare și abordare a conținuturilor enunțate. Fiecare domeniu de cunoaștere se află într-o relație directă cu competențele generale dezirabile pentru disciplina *Istorie* în ciclul gimnazial. Această relație nu este una exclusivă, ci are în vedere țintele educaționale dominante pentru care domeniile de conținut sunt adecvate.

Reconstituirea trecutului oferă instrumentele minime necesare pentru înțelegerea istoriei și are o pondere de aproximativ 5% pentru fiecare an de studiu. Domeniul oferă resurse de cunoaștere utile în formarea competentelor generale 1 și 2.

Elementele de cultură şi civilizaţie au o pondere de aproximativ 70% pentru clasa a V-a şi de 50% pentru clasa a VI-a. În clasele a VII-a şi a VIII-a elementele de cultură şi civilizaţie acoperă aproximativ 25% dintre conţinuturi. Domeniul propune conţinuturi care pot fi utile în realizarea competenţelor generale 3 şi 4.

Relaţiile sociale şi statul au o pondere cantitativă mai mică în clasele a V-a şi a VI-a (25%, respectiv 45%) şi este în creştere în clasele a VII-a şi a VIII-a (aproximativ 70%). Domeniul oferă resurse de conţinut pentru formarea şi dezvoltarea Competenţei Generale 3.

Distribuţia pe clase a spaţiilor istorice studiate este următoarea: în clasele a V-a - a VII-a elevii vor studia conţinuturi care se referă la istoria europeană şi universală; în clasa a VIII-a se studiază conţinuturi care au în vedere istoria românilor. Conţinuturile pentru istorie în ciclul gimnazial pot fi aşezate sub semnul *călătoriei* prin viaţa oamenilor din trecut:

- în clasa a V-a: Călătoria către civilizație (din Preistorie până în secolul al XV-lea);
- în clasa a VI-a: Călătoria spre modernitate (secolele al XV-lea al XIX-lea);
- în clasa a VII-a: Călătorie prin lumea contemporană;
- în clasa a VIII-a: Călătorie în lumea românească.

Semnificaţia *călătoriei* este descoperirea civilizaţiei umane în sensul cel mai larg: de la primele unelte, aşezări şi manifestări ale spiritualităţii, până la complexitatea tehnologică, rafinamentul şi deschiderea spirituală a lumii contemporane; sunt incluse formele de organizare a societăţii, de evoluţie şi dezvoltare instituţională pe care oamenii le-au exersat de-a lungul timpului; *călătoria* în trecut îi are ca subiect pe toţi oamenii, indiferent de condiţia socială sau de poziţia lor în ierarhiile de putere. Impactul deciziei si actiunii umane asupra evoluţiei societăţii este un criteriu important în alegerea continuturilor.

Evaluarea

Specificul evaluării derivă din competențele de evaluat obținute prin operaționalizarea competențelor specifice, astfel încât să existe criterii măsurabile care să fie cunoscute și de către elevi. În stabilirea cerințelor specifice competențelor de evaluat un rol esențial revine comportamentului observabil stabilit de competență (*utilizarea, compararea, analizarea, argumentarea etc.*), dublat implicit de cunoștințe și de atitudini. Acest comportament urmează să fie evaluat prin intermediul oricărui conținut științific - decizia aparține judecății experte a profesorului evaluator care selectează competențele specifice care urmează a fi formate/dezvoltate prin conținutul științific pe care îl predă. Sarcinile de lucru trebuie să aibă un nivel de dificultate gradual pentru a putea fi depistate și remediate lacunele în formarea/dezvoltarea competenței respective, cu precizarea că pentru evaluarea unei competențe cu un nivel cognitiv ridicat (de exemplu: *analizați*) este necesară și formularea unor cerințe specifice nivelurilor cognitive inferioare (de exemplu: *precizați, stabiliți o asemănare/deosebire, prezentați*) pentru ca atât elevul, cât și profesorul să primească un feedback referitor la progresul înregistrat, situație în care procesul de învățare poate fi reorganizat, dacă este cazul.

Alte aspecte esenţiale ale evaluării derivă din transparenţa şi obiectivitatea acesteia. Astfel, în scopul obţinerii unei evaluări transparente este necesară cunoaşterea criteriilor de evaluare de către elevi, iar rezultatele obţinute de către aceştia să fie explicate pentru a determina motivarea învăţării. În ceea ce priveşte asigurarea obiectivităţii, un rol important revine baremului de evaluare şi de notare care conţine criterii clare şi care punctează numai ceea ce s-a formulat prin cerinţe.

Toate cele patru competențe generale reflectă posibilitatea combinării metodelor tradiționale de evaluare (itemi obiectivi, semiobiectivi și subiectivi care alcătuiesc probe scrise sau orale) cu metodele complementare/alternative de evaluare (investigația, portofoliul, referatul etc.) prin care se urmărește preponderent progresul elevilor în domeniul valorilor și atitudinilor. Totuși, se poate remarca faptul că primele două competențe generale - 1. Utilizarea în contexte diverse a coordonatelor și reprezentărilor de timp și spațiu și 2. Utilizarea critică și reflexivă a limbajului de specialitate și a surselor istorice — sunt relativ mai facil de evaluat prin metodele tradiționale, în timp ce competențele 3. Manifestarea comportamentului civic prin valorificarea experienței istorice și a diversității socio-culturale și 4. Folosirea autonomă și responsabilă a instrumentelor necesare învățării permanente impun utilizarea metodelor complementare/alternative de evaluare.

Un rol esenţial în cadrul procesului de evaluare revine utilizării surselor diverse. Astfel, în mod explicit competenţa generală 2, precum şi competenţele specifice care derivă din aceasta, determină profesorul evaluator să utilizeze sursele pentru înţelegerea mesajelor transmise atât de surse istorice scrise cât şi de alte tipuri de surse (nescrise, surse audio-video, de istorie orală etc) cu scopul de a forma/dezvolta abilităţile elevilor pentru situaţii de viaţă concrete, pentru formarea/dezvoltarea gândirii critice, pentru înţelegerea multiperspectivităţii, pentru renunţarea la prejudecăţi şi stereotipii etc.

O componentă a competenței, la fel de importantă precum abilitatea și cunoștințele, este reprezentată de valori și atitudini. Evaluarea acesteia se poate realiza, cu precădere, prin metodele complementare/alternative de evaluare care oferă elevului posibilitatea să demonstreze colaborare, încredere în sine, spirit de inițiativă, respect pentru alții, apreciere critică și curiozitate, voința de a lua decizii, utilizare responsabilă a mijloacelor interactive, respect pentru valori. Metodele complementare/alternative de evaluare, deși cronofage, asigură individualizarea sarcinilor de lucru, valorificând și stimulând creativitatea și originalitatea elevilor, pun în valoare abilitățile practic-aplicative ale elevilor și favorizează învățarea prin cooperare precum și implicarea personală a elevului în activitatea de învățare, dezvoltând motivația intrinsecă a acestuia.

Grup de lucru

Doru DUMITRESCU Ministerul Educaţiei Naţionale
Carol CĂPIŢĂ Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei

Rozalia DOICESCU Centrul Naţional de Evaluare şi Examinare

Mihai STAMATESCU Institutul de Ştiinţe ale Educaţiei

Aurel Constantin SOARE Colegiul Naţional Militar Dimitrie Cantemir, Breaza

Ana PREDA-TUDOR Colegiul Naţional B.P. Haşdeu, Buzău

Liviu-Constantin VĂDEANU Liceul Traian Vuia Craiova, Dolj

Iulian NECHIFOR Colegiul Economic Octav Onicescu Botoşani

Ferezia STANCU Colegiul Național Constantin Cantacuzino Târgoviște,

Dâmboviţa

Minodora Ralitica TASCU-STAVRE Scoala Profesională Specială Craiova, Dolj

Bogdan-Florin ROMANDAŞ Colegiul Naţional *Dimitrie Cantemir* Oneşti, Bacău

Adriana Elena DUMITRESCU Liceul Tehnologic A. Saligny, Brăila

Sabina-Alexandra TEODORESCU Liceul de Arte Bălaşa Doamna Târgovişte, Dâmboviţa

AdrianILIE Şcoala Gimnazială Constanțin Brâncuşi Medgidia, Constanța

Dragoş-Lucian CURELEA Liceul Tehnologic Avram lancu Sibiu

Aspazia Zîna MARINCU Liceul Tehnologic *Penticostal Logos* Timişoara, Timiş Mariana SIMA Colegiul Tehnic *Gheorghe Lazăr*, Plopeni, Prahova

Daniel DIEACONU Şcoala Gimnazială *Grigore Ungureanu*, Comuna Ceahlău,

Neamţ

Mirela ROTARU Liceul Ştefan Odobleja, Bucureşti